

FOLKLOR ARŞİVİ NASIL KURULABİLİR

KAMİL TOYGAR

Türk Folklorunun üzerinde en az durulan, oysa en önemli konularından birisi de arşiv sorunudur. Ülkemizde özellikle Cumhuriyet döneminde yoğunlaşan Folklor derleme, araştırma ve değerlendirilmelerinde arşivlerin önemi üzerinde yeterince durulmamıştır. Buna yolaçan nedenlerden birisi ve belki de en önemlisi Folklor konularının bir bilim disiplini içerisinde incelenmesinin yakın yıllara dek gerçekleşmemiş olmasıdır.

Bir deneme niteliği taşıyan bu çalışmada arşivlerinin kurulması ve örgütlenmesiyle ilgili görüşler ele alınıp incelenmiştir.

Genel Olarak Arşiv :

Bilindiği gibi arşivler belli konularda biriktirilmiş yazılı ve teknik malzemeyi içine alan kuruluşlardır. 1962 yılında İspanya'da yapılan "VII. Uluslararası Arşiv Yuvarlak Masa Toplantısı"nda arşiv :

a - Kurumların, gerçek ya da tüzel kişilerin çalışmaları sonucu oluşan (biriken) ve bu amaçla saklanan dokümantasyon.

b - Söz konusu dokümantasyona bakan kurum,

c - Bunları barındıran yerlerdir 1, şeklinde tanımlanmıştır.

Bundan da anlaşılacağı gibi arşiv çeşitli konularda (bilimsel, siyasal, kültürel, tarihsel vb.) bilgi ve belgelerin belli şekilde geliştirilmiş tasnif sistemiyle değer-

lendirilmesi demektir. Bu bakımdan arşivler bağlı buldukları kuruluşun hafıza- sızdır diyebiliriz.

Arşivin tarihi gelişimi takdir edileceği gibi, aynı bir araştırma ve incelemenin konusu olacak şekilde geniştir. Ancak arşivlerin bir ihtiyaç olarak doğmasının en eski uluslara kadar gittiği de bir gerçektir.

Folklor Arşivlerinin Gerekliliği :

Folklor arşivlerini gerekli kılan nedenleri şöylece özetlemek mümkündür :

a - Çeşitli kişi ve kuruluşların sahadan derleyip tarayarak oluşturduğu malzemenin tümünü yayımlamak olanak dışıdır. Fakat bu malzeme bilimsel yöntemlerle arşive edildiği zaman, araştırmacılar folklorun konusuna giren herhangi bir kadronun belli bir bütünlük gösteren alt bölümlerini bir arada, çabuk, doğru ve sistematik bir şekilde bulmak olanağına sahip olacaktır.

b - Değişik kaynaklardan elde edilmiş, çeşitli türdeki malzemeyi fiziksel ve kimyasal etkenlerin yıpratıcılığından korumak.

c - Yurt içinde ve Dış Türklerin yaşadığı alanlarda şimdiye kadar araştırma yapılan ve yapılmayan yerlerin saptanmasını sağlamak.

ç - Arşiv genişledikçe "Folklor Atlası", Folklor Sözlüğü", "Folklor Ansiklopedisi" vb. çalışmalar için gerekli sistematik dokümana sahip olmak.

d - Bunların dışında Folklor arşivinin belki de en büyük amacı, çağdaş sanat ve kültüre kaynaklık etmektir. Arşivleri hiç-

¹ Işıközlü, Fazıl : 28-31 Mayıs 1962 tarihinde Madrid'de toplanan VII. Uluslararası Arşiv Yuvarlak Masa Toplantı Raporu. Ankara, 1962.

bir zaman dondurulmuş, statik bir anlayışla ele almamak gerekir. Ünlü arşivist Dr. Fekete Lajos'un belirttiği gibi "Arşiv hiçbir zaman içerisine yerleştirilmiş evrakin bir mahzendeki cansız ve dokunulmaz bir halde kalması için kurulmuş bir yer değildir. Arşiv malzemesini buraya yerleştirdikten sonra da hayatla sürekli bir bağlantısı gereklidir. Arşiv birey ve topluma hizmet etmek, kaynak olmak zorundadır".

Türkiye' de Folklor Arşivleri Konusunda Çalışmalar :

Bizde Folklor arşiv ve müzelerinin kurulmasıyla ilgili ilk ciddi çalışma Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde kurulan "Halk Edebiyatı ve Folklor Arşivi" olmuştur. Arşivle ilgili kısa bir bilgi M. Şakir Ülkütaşır tarafından yayınlanmıştır². Ayrıca arşivde bulunan malzemeler bu arşivin kurucusu Pertev Naili Boratav tarafından toplu olarak Fakülte Dergisinde açıklanmıştır³.

Arşivde özellikle Türk Halk Edebiyatına ait büyük çapta malzeme toplanmıştır. Bu kürsünün 1949 yılında kaldırılmasından sonra arşivdeki malzemenin ne olduğu bilinmemektedir⁴. Ya da Dr. Saim Sakaoglu'nun belirttiği gibi bu malzemeyi arşivin kurucusu Boratav, beraberinde Fransaya götürmüştür⁵.

Türk Folklor Araştırmaları tarihinde İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi İktisat Müze ve Arşivi'nde seçkin bir yeri vardır. Bu arşiv ve müze 17 Mayıs 1949 tarihinde aynı Fakülte öğretim üyelerinden İktisat Tarihi ve İktisadi Coğrafya Profesörü A. Rustow'un bir önerisiyle kurulmuştur.

² Ülkütaşır, M. Şakir : Cumhuriyet'le Birlikte Türkiye'de Folklor ve Etnografya Çalışmaları. Ankara, 1973.

³ Boratav, Pertev Naili : DTCF'de Halk Edebiyatı ve Folklor Arşivi. DTCFD, C: 1, S. 1, 99-111. s. (---;---; ---) :Folklor Arşivi'nin Bugünkü durumu. DTCFD, C: 5. S. 3, 323-327. S.

⁴ Gökyay, Orhan Şaik : Dedem Korkut'un kitabı. İstanbul, 1973 **DXLIX** S.

⁵ Sakaoglu, Dr. Saim: Gümüşhane Masalları. Ankara, 1973. 79. S.

Ord. Prof. Z. F. Fındıkoğlu'nun bu Fakülte de Dekanlığı sırasında yapılan bu öneri üzerine, görüşmeler sonunda şu kuruluş kararı alınmıştır : "İktisadi Folklor ve Etnografya eşyasıyla ilgili bir arşiv ve müze kurulmasına, bunun şimdilik İktisadiyat Enstitüsüne bağlanmasına, ileride icap edince bir İktisat Folkloru ve Etnografyası Enstitüsü ve Müzesi kurulmasının ele alınmasına ait müzakerelerden sonra Dekan Fındıkoğlu, bu gibi teşekkül ve organların uzvi surette gelişmesinin daha doğru olacağını, eğer kafi derecede eşya, malzeme ve malumat toplanırsa bunlardan iktisat tarihi, iktisadi folklor ve etnografya, içtimai siyaset, sosyoloji gibi disiplinlerin istifade edeceğini anlattı. Neticede hazırlanan talimatname kabul edildi ve İktisadiyat Enstitüsüne bağlı (İktisat Müze ve Arşivi) kurulması ittifakla karar altına alındı⁶.

Bu çabanın uzun bir süre yaşama- dığını Prof. Fındıkoğlu ile yapılan bir konuşmadan öğreniyoruz⁷. Arşivde toplanan dökümanın bugün Prof. Abdullah Türkoğlu'nda olabileceğini belirten Fındıkoğlu, bize yazdığı özel bir mektupta : "İstanbul İktisat Fakültesi'nde bir (Folklor ve Etnografya Arşivi)kurulmuş, lakin Fakültenin anlayışsızlığı ve ilgisizliği yüzünden ataletle düşürülmüştür. Bununla beraber Arşiv'in eski, Halk Bilgisi Derneği Rehberi'ni zenginleştirerek neşrettiği (Folklor ve Etnografya Kılavuzu) bugün de hukuk ve iktisat talebelerince kullanılmaktadır⁸ demekteydi.

Milli Kütüphane Genel Müdürlüğü Müzik ve Güzel Sanatlar bölümünde de bir Folklor Arşivi kurulmuştur. Bu bölümde gerek müzik, gerek sözlü gelenekle ilgili Türk Folkloru malzemesini bulmak mümkündür. Bu konuda bölümün yöne-

⁶ Folklor ve Etnografya Kılavuzu. İstanbul, 1949, 4. S.

⁷ Görür, Hüseyin : Görüş : Fındıkoğlu ile Röportaj, Folklor, Yıl : 3, s. 26, 11-15. S.

⁸ Fındıkoğlu, Ord. Prof. Z. Fahri : 22/12/1968 tarihli özel mektubu.

ticisi Ahmet Borcaklı tarafından kısa bir tanıtma yapılmıştır ⁹.

Ankara Devlet Konservatuvarı bünyesinde esasını Türk Halk Müziğinin teşkil ettiği zengin bir Folklor arşivi bulunmaktadır. Bu Konservatuvarın 15 yıl devam eden derleme gezilerinde saptanmış geleneksel halk müziğimizle ilgili bu malzeme, Devlet Konservatuvarında bu iş için ayrılmış bir oda da saklanılmaktadır.

Uzun bir süre bu arşivin yöneticiliğini yapan Muzaffer Sarısözen'in gayretleriyle oluşan malzemeler arasında ayrıca Türk Halk Çalgılarının iyice sayılabilecek bir kolleksiyonu da bulunmaktadır ¹⁰.

16 Mayıs 1966 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Müteşarlığına bağlı bir kuruluş olarak hizmete giren "**Milli** Folklor Enstitüsü (MFAD - Milli Folklor Araştırma Dairesi) bünyesinde bilimsel olarak kurulup tasnifine çalışılan bir Folklor Arşivi bulunmaktadır ¹¹.

İstanbul Üniversitesi bünyesinde, Göttingen Bilimsel Filimler Enstitüsü ile yapılan işbirliği ile Encyclopaedia Cinematographica'nın 300 filmlik kısmı bir arşivinin mevcut olduğunu bu arşiv yöneticilerinden Aziz Albek'in bir yazısından öğrenmiş bulunuyoruz ¹². Bu arşivde etnolojik bilimsel filimlere de yer verilmektedir.

Ayrıca Türk Folklor Kurumu, Boğaziçi Üniversitesi Türk Folklor Kulübü, Halkevleri, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Yapı ve Kredi Bankası, Türk Dil Kurumu, Ankara Etnografya Müzesi, TRT vb. kuruluşlarda henüz belli bir bütünlüğe ulaşmamış arşiv çalışmaları yapılmaktadır.

⁹ Bocaklı, Ahmet : Milli Kütüphane Müzik Bölümü (1958-1968) Ankara, 1968, (162. s. TKD Bülteninden Ayrı basım).

¹⁰ Ülkütaşır, M. Şakir : a. g. e., 82 S.

¹¹ Ülkütaşır, M. Şakir : a. g. e., 96 S.

¹² Albek, Aziz : İki Etnolojik Filim Üzerine, Etnografya ve Bilimsel Filimler Sempozyumu, 34. s. İstanbul.

Yurt dışında A. B. D. Teksas Eyaleti Lubbock şehrinde bulunan ve Teksas devlet üniversitelerinden biri olan Texas Tech University kütüphanesinde üniver- sitenin özel bir fonunda yararlanarak kurulan "The Uysal -Walker Archive of **TURKISH ORAL NARAATIVE**" de ilginç çalışmalar yapılmaktadır. Bu arşivin kurucuları Prof. Dr. Warren S. Walker'le A. Ü. /DTCF İngiliz Filolojisi öğretim üyelerinden Prof. Dr. A. E. Uysal'dır. TF A Dergisinde bu arşivi tanıtan yayın- lar mevcuttur ¹³.

Bazı Ülkelerde Folklor Arşivleri :

Yabancı ülkelerdeki Folklor Enstitüleri ve Üniversitelerin ilgili kürsüleri kuruluşlarını tamamlarken ilk iş olarak arşivlerini düzenlemişlerdir. Bu konuda tesbit edebildiğimiz çalışmalar aşağıda özetlenmiştir :

Norveç :

Norveç'de Folklor Tarihi Enstitüsü, Oslo Üniversitesi'ne bağlı olarak çalışmaktadır. 1914 yılında kurulmuştur. Enstitü- nün ilk işi bir plana bağlı olarak merkezi bir arşiv kurmak olmuştur. Her tür gele- nekselleşen belgenin toplanması, katalogların tamamlanması hızla gerçekleştirilmiştir.

Venezuela:

Venezuela'da Folklor araştırmaları 1946 yılında başlamıştır. Bu ülkede Folk- lor Enstitüsü'nün kuruluşu 1953 yılına rastlar. Yapılan ilk çalışma Folklor Kü- tüphanesi ve Fonetik Arşivi olmuştur. Yapılan derlemeler bu merkezde değer- lendirilip, tasnif işlemine tabi tutulmak- tadır.

Şifi:

Şili Üniversitesi Müzik Araştırma Enstitüsü Folklor Bölümünde müzik kolleksiyonları, fotoğraf ve slayt arşivleri

¹³ Toygar, Kamil : Uysal-Walker Sözlü Türk Halk Hikayeleri Arşivi. TFA, C: 15, No : 294, Saka- oğlu, Dr. Saim: Barbara K. Walker-Warren S. Walker. TFA, c: 15, No. 298,

geliştirilmiş olup, ayrıca Şili halk çalgılarını içine alan bir seksiyon da kurulmuştur.

Finlandiya :

Finlandiya'da halk kültürü üzerine yapılan çalışmalar hayret verici bir hızla gelişmiştir. Devletin büyük yardımları yanında halkın bilinçli bir tutumla konuyu ele alışı, özellikle bağış yoluyla geliştirilen malzeme temini Fin Edebiyat Kurumu Folklor Arşivi'nin kısa bir zamanda büyük bir hızla gelişmesini sağlamıştır.

Folk hikayeleri ile ilgili en ilginç kolleksiyonların toplanması 1918 yılında (A. Aarne) ile başlamıştır. Derlenen malzemenin aynı yıl çeşitli şekillerde katologlan yapılarak hizmete sunulmuştur.

Arşivde 1925 yılında 70 000 üstünde katologlanmış malzeme bulunmaktaydı.

Fin Folklor Arşivi'nin katologlama işi o kadar büyüktür ki bu işler için pekçok kişi yarım günlüğüne çalıştırılmak üzere sözleşme ile görev başına getirilmiştir.

Arşiv ve kolleksiyonlar için katologların yeni baştan gözden geçirilmesi; yeni kısımların kurulması ve araştırmacıya kolaylıklar için bu alanda yenileşme, gelişme, yeniden düzenleme kendini kuvvetle hissettirmektedir.

Bugün Fin Folk kültürü ile ilgili 1400 000 kart ortaya çıkmıştır. Arşivi kullanışlı bir şekle sokmak için detaylı bir tasnif sistemi geliştirilmiştir.

Mevzularına göre yapılan arşivleme sonunda : Azizlerle ilgili 1000, Mistik masal, menkıbe 90 000, tabiat sesi 15 000, didaktik inanışlar, deyişler 10 000, gelenek ve görenekler 110 000, Tıbbi inanışlar 120 000, Müzikle ilgili 20 000, Kalevela (Fin destanı) ile ilgili 62 000, oyun ve sporla ilgili 12 000, Bilmece 10 000, Atasözleri 130 000, Hayvan inanışları 15 000 kart olarak aynı zamanda işlenerek bilim adamlarının yararlanmasına sunulmuştur.

İfade edildiğine göre Fin Folk Arşivi'nin katologlarının tamamlanması mil-

yonlarca kartın katologlanması ile mümkündür¹⁴.

Folklor Arşivlerinde Tasnif Sistemleri :

"Folklor İhtisas Kitaplığı", "Folklor Müzesi" ve "Folklor Arşivi" arasında yakın bir ilgi bulunmasına rağmen, çoğunlukla basılı hale gelmemiş, orijinal nitelikte çeşitli kişi veya kuruluşların sahadan bizzat derledikleri dokümanlar arşivlik malzeme olarak kabul edilmelidir. Konuyla ilgili her türlü basılı malzeme (kitap, dergi, gazete, broşür. vb). İhtisas Kitaplıklarında tasnif edilerek saklanmalıdır.

Dokümanların tasnifi ve saklanması sırasında güdülen amaç ele geçen malzemenin en seri yoldan yerleştirilmesi, gerektiğinde araştırmacıların yararlanmasına sunulmak için iç ve dış etkenlerden korunmasıdır.

Bu bakımdan arşivlerdeki tasnif sisteminde iki yol gözetilebilir :

1 Malzemenin Konularına Göre Tasnifi:

Bu tasnif sisteminde Türk Folklorunun bütün konuları (Ek : 1) de görüldüğü gibi Kadro, Bölüm, Alt Bölümlere ayrılmıştır. Ayrıca tasnifi kolaylaştırmak bakımından her Kadro, Bölüm, Alt Bölüme bir kod numarası verilmiştir. Bu kodlama mustakbel gelişme ve yeniden düzenlemeler göz önünde bulundurularak uçlar açık bırakılmıştır.

Çeşitli kaynaklardan elde edilen malzeme Folklor Arşivinde ya aynen, derleyicilerden geldiği gibi, özel olarak yapılmış cilbentler içerisinde, ya da geliştirilmiş kartlar üzerine işlenerek çelik dolap ve raflara yerleştirilir. Bütün malzemeler geliş tarihlerine göre arşive girer. Konularına göre tasnifte çıkarılacak kart örneği (Res. I) de gösterilmiştir.

il Malzemenin Yerleşme Yerlerine Göre Tasnifi :

Asıl malzeme üzerinden çıkarılacak ikinci kart yerleşme yerleri ile ilgilidir. Bu

¹⁴ Tan, Nail: Fin Folkloru Nasıl Derlendi? Halk Eğitimi Bülteni, C: VI, s. 35, 24-28 S.

tasnif şeklinde yerleşme yerleri (Ek : 2) de gösterilmiş ve kotlanmıştır. Bununla ilgili kart örneği de (Res. 2)dedir.

Folklor Arşivlerinin Kaynakları :

a - Çeşitli kişi ve kuruluşların sahadan bizzat derledikleri veya tesbit ettikleri malzemeler.

b - Üniversite, Akademi, Yüksek Okulların : fakülte, bölüm, kürsü, ve araştırma enstitülerinde araştırma ve derlemeler sonucunda oluşan malzemeler.

c - Kamu kuruluşları (mahalli idareler dahil), özerk kuruluşlar, dernekler vb. folklor konulu derneklerin arşivlerinden aktarılan malzemeler.

ç - Gönüllü folklorcu ve koleksiyoncuların bağışları.

d - Serbest piyasadan ve diğer kuruluşlardan satın alınan malzemeler.

e - Dış ülkelerdeki kaynaklardan temin edilen malzemeler.

Folklor Arşivlerinin Bölümleri Arşivlik Doküman Türleri :

Folklor Arşivlerinde bulunabilecek malzemeler genel olarak şu üç bölüme ayrılabilir:

- I. Ham maddesi kağıt olan her türlü yazılı kaynaklar,
- ii. Genellikle kimyasal yapıya sahip teknik malzemeler,
111. Etnografik malzeme, maket ve modeller,

I. Bölümde Arşivlik Doküman Türleri:

- a) Yazılı Metin (Bilgiler)
- b) Notalar
- c) Kupürler
- ç) Resim ve eskizler
- d) Harita, plan ve krokiler

II. Bölümde Arşivlik Doküman Türleri;

- a) Slaytlar
- b) Fotoğraflar
- c) Fotoğraf Negatifleri ç) Sinema filimleri
- d) Mikrofilmler
- e) Ses bantları
- f) Plaklar

III. Bölümde Arşivlik Doküman Türleri:

- a) Etnografik İhtisas Koleksiyonları
- b) Maket ve Modeller

Arşiv Görevlileri:

Bugün yurdumuzde arşivci yetiştirmek üzere kurulmuş bir okul, enstitü ya da kürsü bulunmamaktadır. Kamu ve özel kuruluşlarda bu tür işleri üslenen kişiler, ya kütüphanecilik öğrenimi yapmış, ya da işlerini tesadüfen seçmiş kişilerdir. Arşivleri ciddi olarak inceleyen genel bir araştırma A. Fikret Ar tarafından yapılmıştır¹⁵. Bu çalışmada Arşivle ilgili genel sorunlar ele alınırken arşiv görevlileri üzerinde de ayrıntılı olarak durulmuştur.

Biz burada Folklor Arşivi görevlileri ile ilgili genel özelliklere değineceğiz :

Arşiv Yöneticisi: Arşivin genel işleyişinden sorumlu, folklorla ilgili bir alanda yüksek öğrenim yapmış, arşivleme tekniği hakkında bilgi sahibi olan görevlidir.

Uzmanlar: Arşivistlerin uzmanlık alanlarının dışında kalan ve onların derinliğine inemedikleri alanlarda çalışacak ve danışmanlık yapacak görevlidir. Örneğin : Azınlık dilleri, eski yazı, transkripsiyon vb. konularında yetkili kişiler bu guruba girebilir.

Arşivistler: Arşiv dokümanlarının kayıt, toplama, koruma ve tasnifinden sorumlu, arşiv konusunda yetişmiş görevlilerdir.

Teknisyenler: Bu guruba folklor konularının gerekli kıldığı teknik malzemelerin kullanılması ve onarılmasında görevli elemanlar girer. Mikrofilm operatörü, kameraman, ses çekim teknisyeni vb.

Folklor Arşivleri Koruma ve Saklama Bölümlerinin Teknik Özellikleri:

Genel arşivlerde olduğu gibi Folklor Arşivlerinin de özel bir biçimde, amaca uygun, bölümlerin özelliklerine göre ya-

¹⁵ Ar, A. Fikret: Arşivlerin Organizasyonu Hakkında Araştırma Raporu. Ankara, 1971.

pılması gerekir. Ayrıca korunacak malzemeyi meydana getirecek maddelerin özelliklerine göre de şu hususlara dikkat edilmelidir.

I Hammaddesi Kağıt Olan Her tür Yazılı Kaynaklar:

Bilgi (metin) arşivlerinin esasını teşkil eden : Yazma, cönk, kart, cilt, tomar, nota, kupür, resim-eskiz, harita, plan vb. malzemelerin fiziksel ve kimyasal şartların etkisinden korunması için kapalı dolap- larda saklanması için kapalı metal do- laplarda saklanması gerekir.

Bu tür malzemenin küflenmesine yo- laçan en önemli etken, bunlarda bulunan toplu iğne, ataş ve dosya maşalarıdır. İğne, ataş ve maşalar zamanla paslanmakta ve bu pas derece derece kağıtlara yayılarak onların tahrip olmalarına yol açmaktadır. Bu bakımdan malzeme üzerindeki bu tip ilaştırıcıların çıkarılması zorunludur. Kart ya da yazılı dokümanın dağılmaması için naylon vb. dayanıklı bir bağla bağlanması düşünülebilir.

Yeniden yazıya geçirilecek bilgi ve belgelerin yazımında kaliteli daktilo şerit- lerinin kullanılması zorunludur.

II Kimyasal Yapıya Sahip Teknik Malzemeler:

Bu bölüme girecek dokümanlar kim- yasal yapıları nedeniyle tecrit maddeleriyle döşenmiş özel odalarda korunmalı ve saklanmalıdır.

Bugünkü teknik olanaklara göre bu bölümlerde alınacak tedbirler ve malze- melerin koruma özellikleri aşağıya çıka- rılmıştır.:

Ses Bantları:

Bantlar arzın mağnetik değişimlerin- den, dış mağnetik etkilerden korunmak için metal tecritli dolaplarda, özel bölme- lerde saklanmalıdır.

Bantlara kaydedilen müzik ve seslerin yenilenme süresi :

1,5 mil Polyester ve PVC bantlar için süre : 5-6 yıl,

1,5 mil Cellulose Acetate bantlar için süre : 3 yıldır.

Bir makaradaki bant 500 (kayıt + okuma + silme sayıları toplamı) kadar mağnetik kafa geçişi için kullanılabilir.

Bantların oksit kaplı (YFe O₃) tarafı özel silican yağla silinip temizlenmelidir.

Bant dolaplarında ısı ayarlaması için özel kılma cihazları kullanılmalıdır.

Fotoğraf, Film, Slayt, Mikrofilmler:

Nem ve sıcaklık arşivin bu bölümü için büyük önem taşır. Aşağıda açıklanan ısı ve nem değerlerinin mutlak olarak muhafaza edilmesi gerekir.

Siyah - beyaz filmler için sıcaklık (+14- +16- C°), renkli filmler için (4C°) dir. Azami rutubet oranı %60'ı geçmemeli- dir.

Oda pencerelerinin güneş ışını rad- yosyonunu önliyeabilecek normal perde- lerle kapatılması gerekmektedir. Özellikle, film kutularının yatay bir durumda tasnif edilip, korunması gerekir. (Resim 3)

Negatif fotoğraf filmlerinin özel şef haf zarflarda saklanması çeşitli yönlerden faydalar sağlayabilir.

Slaytların plastik kasetler içerisinde özel kutularda korunması düşünülebilir.

Plaklar:

Plakların muhafazası için plak do- lapları hazırlanmalıdır. Plaklar bu dolap- lara dik konulmalı ve her bölmeye 10 adet plak dik olarak yerleştirilmelidir.

Plaklar özel fırça ile, izopropil alkolle (+ 2 C°) temizlenmelidir. Arşivin bu bölü- mü için gerekli olan ısı, nem vb. iklimlen- dirme değerleri de arşive konulan klima cihazı ile sağlanmalıdır.

III Etnografik Malzemeler:

Bu tür özel ihtisas koleksiyonlan gerekli temizlik ve düzenlemeden sonra kapalı metal dolaplarda saklanmalı ve haşarelere karşı kullanılan ilaçlarla de- zenfekte edilmelidir.

Folklor Arşivlerinin Yangından Korunması için Alınacak Tedbirler

Arşivler için en büyük tehlike yangınlardan gelmektedir. Yazma, cönk, yazılı belge, kart, nota vb. gibi esasını kağıdın teşkil ettiği malzeme yanında fotoğraf kart ve negatifleri, sinema filmi, slayt, ses bandı ve etnografik malzemenin yanıcılık özelliklerinin fazla olması Folklor Arşivinde yangından koruma ve yangınları önleme tedbirlerinin en iyi bir şekilde alınmasını gerekli kılmaktadır.

Alınabilecek başlıca tedbirler :

1 - Arşiv içerisinde ateş yakılmamalı ve sigara içilmemelidir.

2 - Merkezi ısıtma sistemi kapalı tutulup, arşivde her çeşit soba vb. ısıtma aracı kullanılmamalıdır.

3 - Aydınlatma tesisatı arşivin bağlı bulunduğu kuruluşun teknisyeni tarafından her ay periyodik olarak kontrol edilmeli, gerekli bakım yapılmalıdır.

4 - Arşiv malzemeleri kablo, buvat, anahtar, priz ve lambalardan uzak tutulacak biçimde yerleştirilmelidir.

5 - Yangın söndürme cihazlarının arşiv içerisinde yeri hiçbir zaman değiştirilmemelidir.

6 - Yangın söndürme cihazları satın alınırken kuru sistemle çalışanlar tercih edilmelidir.

7 - Sabit ve seyyar yangın söndürme cihazlarının kullanılması ilgili personele muntazam öğretilmelidir.

8 - Arşivin hergün mesai sonunda ilgili memur ya da yöneticinin gözetiminde gerekli kontrolden geçirilerek kilitlenmesi gerekir.

EK: (1)

TÜRK FOLKLORUNUN KONULARINA GÖRE TASNİFİ PLANI

<u>KADRO</u>	<u>BÖLÜM</u>	<u>ALT BÖLÜM</u>	<u>KONULAR</u>
000			GENEL FOLKLOR
	001		Terminoloji
		001.1	
		001.2	
		001.3	
		001.4	
		001.5	
		001.6	(Alt Bölümlerin nasıl gelişeceğini göstermek için
		001.7	konulmuştur).
		001.8	
		001.9	
		001.10	
	002		Metodoloji
	003		Folklor tarihi
	004		Bibliyografya
	005		Biyografi
	006		Folklor Harita ve Atlasları
	007		Folklor Sözlüğü
	008		Folklor Kuruluşları
	009		Folklor Hareketleri
	010		Yerel Coğrafya ve Tarih
050			TÜRK HALK EDEBİYATI
	051		Halk Dili
	052		Argo Sözcükler

<u>KADRO</u>	<u>BÖLÜM</u>	<u>ALT BÖLÜM</u>	<u>KONULAR</u>
		053	Küfürler
		054	Değişik Konuşma Biçimleri
		055	Çığirtmalar
		056	Adlar
		057	Lakaplar
		058	Okşamalıklar
		059	Türküler
		060	Maniler
		061	Tekerlemeler
		062	Atasözleri
		063	Deyimler
		064	Bilmeceler
		065	Dualar
		066	Beddualar
		067	Yeminler
		068	Fıkralar -
		069	Masallar
		070	Halk Hikayeleri
		071	Efsaneler
		072	Destanlar
		073	Halk Mektupları
		074	Anonim Dini Edebiyat
		075	Halk Şairleri
100			GELENEKSEL TÜRK TİYATROSU
		101	Karagöz
		102	Kukla
		103	Orta Oyunu
		104	Meddah
		105	Köy Seyirlik Oyunları
		106	Köy Sözsüz Oyunları
		107	Halk Jest ve Mimikleri
150			TÜRK HALK MÜZİĞİ VE ÇALGILARI
		151	Kırık Havalalar
		152	Uzun Havalalar
		153	Aşık Ağızlan
		154	Halk Dini Müziği
		155	Halk çalgıları
200			HALK DANSLARI
		201	Zeybekler
		202	Barlar
		203	Horonlar
		204	Karşılamlar
		205	Kaşık Oyunları
		206	Halaylar
		207	Davul-Zuma Oyunları
		208	Kılıç ve Bıçak Oyunları
		209	Çiftetelli
		210	Diğer Oyunlar

KADRO BÖLÜM ALT BÖLÜM KONULAR

250	HALK TIBBİ
300	HALK VETERİNERLİĞİ
350	HALK METEOROLOJİSİ
400	HALK TAKVİMİ
450	HALK HUKUKU
500	HALK İNANIŞLARI
550	HALK EĞLENCELERİ
600	ÇOCUK OYUNLARI
650	HAYATIN ÇEŞİTLİ SAFHALARI İLE İLGİLİ UYGULAMALAR
700	HALK SANAT VE ZANAATLARI
750	HALK MİMARİSİ
800	HALK GİYİM KUŞAMI
850	HALK MUTFAĞI VE YEMEKLER
900	HALK EKONOMİSİ

EK: (2)

TÜRK FOLKLORUNUN YERLEŞME YERLERİNE GÖRE TASNİFİ PLANI

<u>KOD Nü</u>	<u>YERLEŞME YERLERİ</u>
000	TÜRKİYE
000	Genel
001	Adana
002	Adıyaman
003	Afyonkarahisar
004	Ağrı
005	Amasya
006	Ankara
007	Antalya
008	Artvin
009	Aydın
010	Balıkesir
011	Bilecik
012	Bingöl
013	Bitlis
014	Bolu
015	Burdur
016	Bursa
017	Çanakkale
018	Çankırı
019	Çorum
020	Denizli
021	Diyarbakır
022	Edirne
023	Elazığ
024	Erzincan
025	Erzurum
026	Eskişehir
027	Gaziantep
028	Giresun

<u>KOD Nü</u>	<u>YERLEŞME YERLERİ</u>
029	Gümüşhane
030	Hakkari
031	Hatay
032	Isparta
03	İçel
034	İstanbul
035	İzmir
036	Kars
037	Kastamonu
038	Kayseri
039	Kırklareli
040	Kırşehir
041	Kocaeli
042	Konya
043	Kütahya
044	Malatya
045	Manisa
046	Kahramanmaraş
047	Mardin
048	Muğla
049	Muş
050	Nevşehir
051	Niğde
052	Ordu
053	Rize
054	Sakarya
055	Samsun
056	Siirt
057	Sinop
058	Sivas
059	Tekirdağ
060	Tokat
061	Trabzon
062	Tunceli
063	Urfa
064	Uşak
065	Van
066	Yozgat
067	Zonguldak
100	BALKAN VE TRAKYA TÜRKLERİ
200	KIBRIS TÜRKLERİ
300	SURİYE TÜRKLERİ
400	IRAK TÜRKLERİ
500	İRAN TÜRKLERİ
600	KAFKASYA TÜRKLERİ
700	KIRIM TÜRKLERİ
800	İDİL-URAL TÜRKLERİ
900	TÜRKİSTAN
1000	SİBİRYA VE BAŞKA ÜLKELERDEKİ TÜRK- LER

BİBLİYOGRAFYA

Kitaplar:

AKER, ZÜBEYİR : Evrak, Dosya ve Arşiv Kursu Notu, Dışişleri Bakanlığı. (Teksir).

AR, A. FİKRET : Arşivlerin Organizasyonu Hakkında Araştırma Raporu. "Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları" Ankara, 1971, 147 s. 11 ek, "Metin Teksirdir".

BoRATAV, PERTEV NAILİ: Folklor ve Edebiyat, s. 200-211, İstanbul, 1939.

BoRATAV, PERTEV NAILİ : Halk Edebiyatı Dersleri, 1, s. 33-34, 81-83. Ankara, 1942.

BoRATAV, PERTEV NAILİ: 100 Soruda Türk Folkloru, s. 320-322, İstanbul, 1973.

DARENDELİLER, ADNAN - DEDE, İHSAN : Arşiv İdaresi, "İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Metot Bürosu Yayınları" No : 1, Ankara, 1968.

DEVLET GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ : 1962-70 Film Arşivi, 28 s., İstanbul, 1969.

GÜRKAN, FEYYAZ : Milli Eğitim Bakanlığı Arşivleri ve Türkiyede Arşiv Çalışmaları, Milli Eğitim Basım-evi, 56 s., Ankara, 1966.

İŞİKÖZLÜ, FAZIL : 28-31 Mayıs 1962 tarihinde Madrid'de Toplanan VII. Milletlerarası Arşiv Yuvarlak Masa Konferansı Hakkında Rapor, Başbakanlık Devlet Matbaası, Ankara, 1962.

İŞİKÖZLÜ, FAZIL : Uluslararası Yuvarlak Masa Arşiv Konferansı Hakkında 1960-1961 Yılları Raporları,?

İşiközlü, FAZIL : 9-11 Mayıs 1967 tarihleri Arasında Kopenhag'da Toplanan X. Milletlerarası Arşiv Yuvarlak Masa Konferansı Hakkında Rapor, Başbakanlık Devlet Matbaası, Ankara, 1968.

KoşAY, HAMİT: Arşiv Nedir? Ankara, 1936. Devlet Basımevi "Ankara Halkevi Müze ve Sergi Şubesi Neşriyatından, Küçük Boy No : 15".

LAJOS, DR. PAKETE : Ankara Halkevinde 28/4/1937 tarihinde Budapeşte Üniversitesi Türk Tarihi Privat Doçentlerinden Arşivist Dr. Pakete Lajos Tarafından Verilen Konferans I, Başvekalet Matbaası, Ankara - 1937.

LAJOS, DR. PAKETE : Ankara Halkevinde 10/5/1937 tarihinde Budapeşte Üniversitesi Türk Tarihi Privat Doçentlerinden Arşivist Dr. Pakete Lajos

tarafından Verilen Konferans il, Başvekalet Matbaası, Ankara, 1937.

LAJOS, DR. PAKETE : Arşiv Meseleleri. Çev. Tayyip Gökbilgin, Devlet Basımevi, Ankara. 1939,

SERTOĞLU, MİTHAT: Muhteva Bakımından Başvekalet Arşivi. Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1965.

ŞAKAR, NECMETTİN : Maliye Bakanlığı Teşkilatında Mevcut Evrakın Halen Ne Suretle Muhafaza Edildiği ve Kurulması Gerektiği Düşünülen Maliye Arşivi Hakkında Rapor. 1968 "Metin Teksirdir".

Makaleler:

AR, A. FİKRET : Uluslararası Arşiv Örgütleri ve Çalışmaları, Amme İdaresi Dergisi. c. 5, 4. sayı. 93- 111 S. "TODAİD Yayını".

AR. A, FİKRET : Kamu kuruluşlarında Arşivlerin Organizasyonu, Amme İdaresi Dergisi. c. 3,3. sayı. 30-71 S. "TODAİD Yayını".

BoRATAV, PERTEV NAILİ: "Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde Halk Edebiyatı ve Folklor Arşivi" DTCCFD 1. c, 1. sayı, Teşrinisani [Kasım] Kanunievvel [Aralık] 1942, 99-111 S.

BoRATAV, PERTEV NAILİ : "Folklor Arşivinin Bugünkü Durumu" DTCCFD 5. c. 3. sayı, Mayıs-Haziran 1947, 233-327. S.

ERSOY, OSMAN: "Arşiv Nedir, Arşivist kimdir?" Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, c. VI, 3. s., 101 S.

ERSOY, OSMAN: "İngiliz Devlet Arşivi" Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni c. iV, 2. s.

TAMER, HADİ H. : "Arşiv Vesikalarının Korunması" Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, c. 2, 2. s., 101 s.

TAMER, HADİ H. "Bir Kitap Hastahanesine Dair" Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, c. 1, 2, s, 134-139 s.

TAMER, HADİ H. : "Kütüphanelerde Böceklerle Mücadele : Ahşap Kurtları", Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, c. 3, 2. s, 163-170 s.

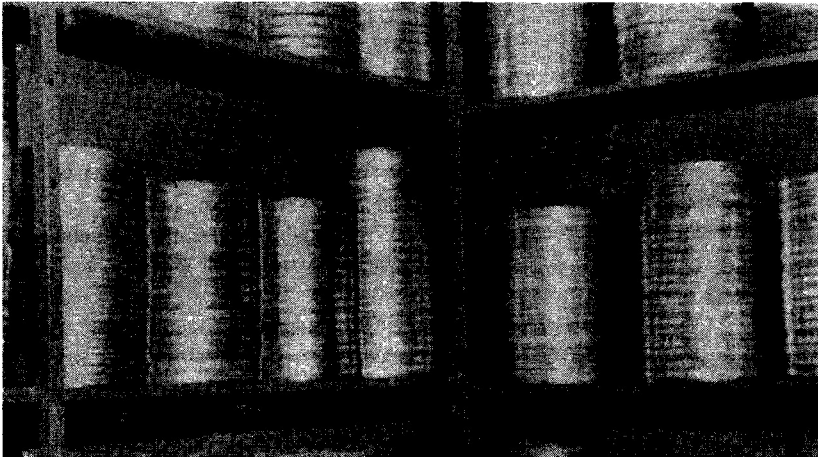
TAMER, HADİ H. : "Sarımsık Kitapların ve Vesikaların Temizlenmesi" Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, c. IV, 2. s., 95-104 s.

KONU KOD NO:	ARŞIV Y[m NO:
MALZEMENİN CİNSİ:	
YERLEŞME YERİ KOD NO:	
DERLEME VEYA TESPİT YERİ:	
TARİHİ:	
DERLEYEN VEYA TESPİT EDEN:	
	0

Res. 1 - Arşiv malzemesinin konularına göre tasnifinde kullanılacak kart örneği

YERLEŞME YERİ KOD NO:	ARŞIV YER NO:
MALZEME KONU KOD NO:	
CİNSİ	
DERLEME VEYA TESPİT YERİ:	
TARİHİ:	
DERLEYEN VEYA TESPİT EDEN:	
	0

Res. 2 - **Arşiv** malzemesinin yerleşme yerlerine göre tasnifinde kullanılacak kart örneği

Res. 3 - Folklor Arşivinde Filmlerin saklanması.

Res. 4 -fşveç Folklor, Arşivi'nden bir gö